

Merenkurkun ruokkikannan kehityksestä viime aikoina

OLAVI HILDÉN

Vuosina 1957—60 takseerasin pitkillä saaristo-kierroksillani likimain kaikki Merenkurkun ulkoluodot Korsnäsistä etelässä Munsalaan pohjoisessa. Esiintymiseltään tarkimmin selvitettyjä lajeja oli ruokki, jonka pesintä rajoittuu vain harvoille luodoille ulkomeren äärellä. Kesällä 1974 minulla oli tilaisuus käydä uudestaan kaikilla Rönnskärin saariryhmän ruokkiluodoilla, joille keskittyy yli puolet Merenkurkun kannasta. Lisäksi Valassaarten ja Norrskärin ruokit ovat olleet lähes jatkuvan seurannan kohteina. Saadakseni mahdollisimman tarkan kokonaiskuvan Merenkurkun ruokkikannan viimeaikaisesta kehityksestä pyysin

vaasalaisornitologeilta lisätietoja niistä lajin pesimäpaikoista, joista omakohtaiset havainnot puuttuivat. Tulokset ja havainnoitsijoiden nimet on esitetty taulukossa 1.

Takseerauksissa olen käyttänyt yksilömääriä: pesimäluodon ulkopuolelle kerääntyneet linnut on laskettu tarkoin jonkin aikaa mähinnousun jälkeen. Osa linnuista saattaa olla pesimättömiä. Vuorokaudenaika vaikuttaa tunnetusti näkyvissä olevien ruokkien määrään, mutta pääosa laskennoista on aamupuolelta, jolloin määrät ovat suurimmillaan. Jos luodolle on tehty useampia käyntejä, on taulukkoon otettu suurin todettu yksilömäärä.

TAULUKKO 1. Merenkurkun ruokkiluotojen yksilömäärät 1957—60 (havainnot kirjoittajan) ja 1972—76.

TABLE 1. Numbers of individuals in the Razorbill colonies in the Quark in 1957—60 (observations by the author) and 1972—76.

Saariryhmä, kunta, luoto <i>Locality</i>	1957—60		1972—76		Havainnoitsija <i>Observer</i>
	Vuosi <i>Year</i>	Määrä <i>Number</i>	Vuosi <i>Year</i>	Määrä <i>Number</i>	
Rönnskär, Fällisbådan	1959	—	1974	7	O. Hildén
Stora Gloppsten	1960	3	1974	4	O. Hildén
Lilla Gloppsten	1960	15	1974	36	O. Hildén
Norra Gloppsten	1960	7	1974	12	O. Hildén
Södra Malhöysan	1959	—	1974	10	O. Hildén
Norra Malhöysan	1959	50	1974	150	O. Hildén
Berggrynnan	1959	30	1974	66	O. Hildén
Höggrund	1959	—	1974	23	O. Hildén
Skvättan	1959	3	1974	60	O. Hildén
Norrskär, Synnertsberget	1960	35	1972	58	S. Vuolanto
Norrberget	1959	—	1972	3	S. Vuolanto
Raippaluoto, Ensten	1959	—	1973	2	T. Hurme
Valassaaret, Gräskälsbådan	1960	15	1975	65	H. Tammelin
Mellanklubb	1960	1	1972—76	—	H. Tammelin
Bredbådan	1957—60	—	1972	2	O. Hildén
Björköby, Hålbådan	1957	—	1973	4	T. Hurme
Yttre Gloppsten	1957	15	1976	64	J-G. Andersson
Koivulahti, Rödgrunden	1957	—	1976	4	J-G. Andersson
Mickelskären	1957	—	1973	2	T. Hurme
Munsala, Pjutgrund	1957	40	1973	70	J-G. Andersson
Hällgrund	1957	1	1973	26	J-G. Andersson
Yhteensä Total	1957—60	215	1972—76	668	

Vuosina 1957—60 havaittiin Merenkurkun pesimäpaikoilla yhteensä runsaat 200 ruokkia 12 eri luodolla. Yli 10 yksilön yhdyskuntia oli näistä 7. Puolitoista vuosikymmentä myöhemmin 1972—76 ruokkien yhteismäärä oli kohonnut yli kolminkertaiseksi, pesimäluotoja oli 20 ja näistä yli 10 yksilön kolonioita 12. Runsastuminen on ollut eri luodoilla melko epätasaita: toisilla (Berggrynnan, Synnertsberget, Pjutrgrund) määrä on likimain vain kaksinkertaistunut, toisilla (Skvättan, Gråskälsbådan, Yttre Glöppsten) taas moninkertaistunut. Kokonaan uusia pesimäluotoja on todettu 9, ja vain yhdeltä tilapäisesti asutulta karilta (Mellanclubb) sen ainoa pari on hävinnyt. Lisäksi saattaa olla joitakin uusia pikku yhdyskuntia, jotka eivät ole tulleet tietoon. Kannan kasvun epätasaisuus johtunee pääasiassa tarjolla olevien pesäpaikkojen määrästä: jos niitä on rajoitettua, kasvu pysähtyy pian ja ylijäämälinnut hakeutuvat muualle.

Ruokkikannan kasvu Merenkurkussa on etupäässä hidasta palautumista ankarien jäätälvien 1939—42 aiheuttamasta romahduksesta, joka tuhosi Itämeren ruokit miltei täysin. Eteläisessä ja lounaisessa saaristossamme elpyminen oli nopeampaa ja hyvässä vauhdissa jo 1950-luvulla (GRENQUIST 1965, v. HAARTMAN ym. 1967), kun taas Valassaarilla kanta alkoi kasvaa ripeästi vasta 1960-luvun alussa (HILDÉN 1966). Vaikka maamme ruokkikannat ovatkin runsastuneet viime aikoina ilahduttavasti (paitsi Perämerellä), ne eivät useimmilla alueilla ole vieläkään saavuttaneet 1930-luvun tasoa; esim. Valassaarilla pesi 45—50 paria 1933 (TAXELL 1934). Sitä paitsi yksikin Itämeren kokonaisuudessaan jäädyttävä pakkas-talvi tai suuri öljykatastrofi voivat romahduttaa kannan uudelleen, ja palautuminen on lajin erittäin hitaan lisääntymistehon takia paikasta aina hyvin hidasta.

Summary: Recent development of the Razorbill population in the Quark

The population of the Razorbill *Alca torda* in the Quark, the narrowest portion of the Gulf of Bothnia, has been censused in 1957—60 and again in 1972—76. The numbers have increased threefold and several new colonies have emerged during this period (Table 1). The growth of the different colonies has not been even, probably because of differences in the availability of suitable nest sites.

The increase in numbers mainly reflects a slow recovery after the crash in early 1940s, caused by severe ice conditions in the Baltic Sea. This recovery took place earlier in the southern and southwestern archipelago of Finland than in the Quark, but in most areas the population has not yet reached the same level as in the 1930s.

Kirjallisuus

- GRENQUIST, P. 1965: Changes in abundance of some duck and sea-bird populations off the coast of Finland 1949—1963. — Finnish Game Res. 27:1—114.
- V. HAARTMAN, L., O. HILDÉN, P. LINKOLA, P. SUOMALAINEN & R. TENOVUO 1967: Pohjolan linnut värikuvin, vihko 7. — Helsinki.
- HILDÉN, O. 1966: Changes in the bird fauna of Valassaalet, Gulf of Bothnia, during recent decades. — Ann. Zool. Fennici 3: 245—269.
- TAXELL, C. G. 1934: Fågelfaunan på Valsörarna i Vasa skärgård. (Zusammenfassung: Die Vogelfauna der Inselgruppe Valsörarna im Schärenhof von Vasa.) — Ornis Fennica 11:5—13.

Minervanpöllö *Athene noctua** tavattu Suomessa

TIMO TÖRMÄLÄ

Helmipöllöksi määritetty pieni pöllö kiinnitti Jyväskylän yliopiston kokoelmissa biologian laitoksen opiskelijoiden huomion. Lähemmin tarkasteltaessa lintu osoittautui minervanpöllöksi, jota ei ole aikaisemmin ilmoitettu tavatuksi Suomen alueelta. Kokoelman yksilön silmiinpistävin tuntomerkki oli lähes höyhenpeitteömät jalat. Pöllö oli merkitty saaduksi Muuramen Kalalahdesta 15.9.1901.

Laji pesii koko Euroopassa Brittein saarten pohjoisosia, Islantia ja Fennoskandiaa lukuun

ottamatta. Se on pesinyt Skoonessa 1939 ja tavattu siellä useasti 1940-luvulla.

Summary: Little Owl observed in Finland

A Little Owl, collected at Muurame in Central Finland on 15 September 1901, was found in the collections of Jyväskylä University. This is the first record of the species in Finland.

* = Rariteettikomitean hyväksymä havainto.